

DUHOVNOST MLADIH DANAS

MIHÁLY SZENTMÁRTONI

Pontificia Università Gregoriana
Istituto di Spiritualità
Piazza della Pilotta 4
00187 Roma, Italija

Primljeno:
15. 11. 2008.

Izvorni
znanstveni
rad

UDK
248.2 – 053.6

Sažetak

*P*sihološka analiza religioznog razvoja mladih otkriva da njihov duhovni život odražava osnovno psihološko stanje njihove dobi. U tom razvoju posebno mjesto imaju sposobnost za suosjećanje s patnicima, oduševljenje za visoke ideale i spremnost da se stupi u osobni odnos s Bogom, odnosno s Isusom. Te značajke postaju prepoznatljive i u duhovnosti mladih. Poseban vid svetosti, često karakterističan upravo za mlade, jest mistika patnje, koja se analizira na primjeru mlade vjernice Chiare (Luce) Badano.

Ključne riječi: mladi, religija, svetost, mistika, patnja

Polazište ovih mojih razmišljanja jest izvanredna intuicija jednoga mog bivšeg profesora, dugogodišnjeg postulatora za kauze svetaca, o. Paola Molinarija. Na pitanje što je svetost, ovaj ugledni isusovac stavlja u izravan odnos psihičku strukturu osobe s djelovanjem milosti, pa piše: »Svetac je, dakle, onaj koji u okvirima svojih ograničenih, ali neponovljivih, jedinstvenih osobina i osobnih okolnosti, zvanja i od Boga dobivenih milosti odgovara na primljenu milost suobličivši se s Kristom te živi u punini onaj život koji mu je dan.«¹ Drugim riječima, životna se svetost ostvaruje unutar i po mogućnostima psihičke strukture osobe. Teološki okvir takva načina razmišljanja o svetosti jest istina da milost ne uništava, nego pretpostavlja i usavršuje narav. Dovoljno je sjetiti se svetog Pavla, koji je i nakon obraćenja ostao ista osoba, teške i svadljive naravi.

Psihološki okvir naših razmišljanja je činjenica da religiozni i duhovni razvoj nisu odvojeni od cjeline osobnog razvoja, nego se skladno ugrađuju u sveopći razvoj, a očituju se kao napor da se osmisli odnos prema Bogu. Stoga se može zaključiti da karakteristike svetosti jedne osobe odražavaju karakteristike njezine osobnosti, tipične za dob u kojoj se nalazi. Nas ovdje zanima mladenačka dob.

Naša se razmišljanja dijele na dvije jedinice. U prvom dijelu naših istraživanja promotrit ćemo neke karakteristike psihološke strukture mlade osobe u razvoju da bismo mogli uočiti kako se te karakteristike prepoznaju i u njihovoj duhovnosti. U drugom dijelu promotrit ćemo jedan pose-

¹ P. MOLINARI, »Santo«, u: S. DE FIORES – T. GOFFI (ur.), *Nuovo Dizionario di Spiritualità*, San Paolo, Cinisello Balsamo (MI), 1985.

ban vid svetosti mladih, koji se zove »mistika patnje«, dokumentirajući tu pojavu činjenicama iz života i svjedočenja Chiare Luce Badano, koja je umrla u devetnaestoj godini života, na glasu svetosti.

PSIHOLOŠKE KARAKTERISTIKE MLADENAČKE DOBI

Nije lako odrediti trajanje razvojne dobi što je obično nazivamo »mladost«, ali s točke gledišta našeg promišljanja možemo se zadovoljiti s radnom definicijom da je to razdoblje pripremanja za preuzimanje dužnosti odrasle osobe, pa stoga može potrajati i do tridesete godine. Zanimaju nas glavne »psihološke teme« ove životne dobi, odnosno ovog razdoblja pripreme na zrelost odrasle osobe.

Na spoznajnoj razini već mladi školske dobi razvijaju određenu *mentalnu teoriju*, što znači da postupno postaju svjesni da i druge osobe imaju svoju osobnost, motivacije i složena čuvstva koji su drugačiji od njihovih. Istovremeno postaju sve sposobniji kontrolirati vlastita čuvstvena stanja. Radi se zapravo o sposobnosti shvaćanja drugoga: razvija se poznati stav *empatije*, tj. sposobnost uživljanja u nutarnji doživljajni svijet drugoga. Mladi su katkad mnogo osjetljiviji za patnje drugih, nego odrasli. Korisno je uočiti da među dobrovoljcima za pomoć stradalima često nalazimo mlade ljude. A među mladim svecima postoji uočljiva sposobnost suosjećanja s patnicima.

Mladi ljudi (školska dob) razvijaju *teoriju i o sebi samima*, tj. o vlastitom ponašanju. Kako postaju sve svjesniji svojih mogućnosti i svojih ograničenja, kako školskih tako i osobnih, postaju sve samokritičniji prema sebi, a posljedica može biti nagli pad poštovanja prema sebi, vrednovanja sebe. S pozitivne strane istovremeno se razvija i sposobnost samokontrole za-

jedno sa spoznajom da se razni oblici ponašanja mogu koristiti za postizanje određenog cilja.² Odatle jedna druga karakteristika duhovnosti mladih ljudi: *otkrivanje askeze*. Radi se zapravo o traganju za vlastitim duhovnim stilom putem odricanja i drugih asketskih vježbi. Stvarno, među mladim svecima nalazimo duše koje su išle putem odricanja i žrtvica.

Kod adolescenata možemo kao karakterističnu psihološku konstelaciju uočiti *egocentrizam*. Ne radi se o moralnoj nego o kognitivnoj oznaci, tj. o jednoj karakteristici načina razmišljanja mladih ljudi. Obično se prepoznaje kao određeni *osobni mit* o velikim pothvatima koje će jednog dana poduzeti. Mladi vide sebe kao junake, velikane, kao izvanredne osobe na pozornici povijesti. U duhovnom ozračju javljaju se razmišljanja o zvanju, o svetosti, o mučeništvu.

Religiozni razvoj mladih ljudi ima tri zadaće: utvrđivanje osobnog identiteta, potreba za moralnim standardima i osobni izbor. Potreba za moralnim standardima djelomično je emotivne naravi, djelomično intelektualne. Na čuvstvenoj razini mladi imaju potrebu za uzorom, za čvrstom osobom na koju se mogu oslanjati, u koga se mogu zagledati, s kojom se mogu mjeriti.³ Ta potreba tumači njihov izbor štiva: rado čitaju životopise i pothvate glasovitih ljudi. Na duhovnom planu rado posežu za životopisima svetaca i drugih heroja vjere.

Daljnja karakteristika religioznog razvoja mladih ljudi jest pojačan *osjećaj krivnje*. Možda bi bolje bilo ovako reći: u mladima postoji pojačana osjetljivost za zlo, za nepravdu, za grijeh. Na temelju ove psihološke konstelacije može se tumačiti po-

² Usp. K. STASSEN BERGER, *Lo sviluppo della persona*, Zanichelli, Bologna, 1996, 285-286.

³ Usp. R. GOLDMAN, *Readiness for Religion*, Routledge and Kegan Paul, London, 1966, 68.

java da mladi sveci puno mole i žrtvuju se za grešnike. Tu se možemo sjetiti svetog Dominika Savija, Franje i Jacinte iz Fatime, svete Male Terezije ili svetog Gabrijela od Žalosne Gospe.

Razvoj religiozne misli usmjeruje mlade ljude tako da nastoje shvatiti ne samo ono što se događa njima, nego da se pitaju i za uzroke, tj. zašto se neke stvari događaju. Zbog toga se okreću različitim tumačenjima koja su im nadohvat ruke. To *traganje za smislom života* u duhovnom kontekstu ovako je bio izrekao jedan jedanaestogodišnji dječak koji je bolovao od dječje paralize: »Ako postojiš, mora za to biti neki razlog. Gospodin hoće da učiniš nešto, stoga se moraš truditi da to otkriješ. Možda će za to trebati vremena i napraviti ćeš i koju pogrešku, ali ako moliš, on će te voditi u ispravnom pravcu. Neće ti pružiti list s ispisanim projektom, nego će ti možda tek šapnuti nešto, ali ako si pažljiv, shvatit ćeš što od tebe očekuje«⁴.

Zanimljiva je psihološka karakteristika mladih njihov *odnos prema smrti*. Kao da lakše prihvaćaju smrt, nego odrasle i starije osobe.⁵ Ova se karakteristika prepoznaje i u njihovom duhovnom životu, kako to dokazuje Coles služeći se izjavama jedanaestogodišnjaka koji je bio prisiljen ležati u »željeznim plućima« zbog teške bolesti. U jednom času dječak je ovako govorio samom sebi: »Tony, ti ne možeš spasiti sebe i nitko drugi to ne može učiniti za tebe. To znači da si u Božjim rukama, on će te držati na životu ili odlučiti da te uskoro pozove k sebi.«⁶

SVETOST MLADENAČKE DOBI

Značajna je karakteristika duhovnog razvoja mladih sposobnost da se stupi u *osobni odnos s Bogom*. Dvanaestogodišnjaci mogu jasno formulirati svoj odnos prema Isusu, kao što svjedoči ovaj iskaz: »Ako

želiš gledati na svoj sutrašnji život, a ne samo današnji, trebalo bi misliti na Isusa barem toliko koliko se misli na svoje prijatelje. Ako si u dobrim odnosima s njim, on će se brinuti za tebe, pa će kad dođe veliki dan biti uz tebe i jedino će ti to biti od koristi.«⁷ Možemo se sjetiti tolikih mladih svetaca koji su živjeli svoj život u intenzivnom osobnom odnosu prema Isusu.

Kao primjer navest ću neke elemente iz života jedne djevojke koja je umrla u sedamnaestoj godini. Ispričavam se čitateljima što su moji primjeri uzeti uglavnom s talijanskoga jezičnog područja: ondje živim i djelujem već godinama, prema tome bolje poznajem tamošnju situaciju nego domaću, ali vjerujem da i kod nas ima herojskih mladih duša.

Carmelina Leone rodila se 11. srpnja 1923. u Palermu. Bila je jednostavna djevojka, svršila je samo osnovnu školu, a onda izučila zanat krojačice. Godine 1938. teško se razboljela od tuberkuloze. Umrla je 1. listopada 1940. U njenim krepostima nalazimo gotovo sve one psihološke karakteristike o kojima smo dosad govorili. Nije se bojala smrti. Nakon posljednje svete pričesti ovako je hrabrila svoje roditelje i prijatelje: »Nemojte plakati, zazovite me u vašim potrebama i ja ću biti prisutna. Ponavljam, nemojte plakati, budite sretni, jer idem u nebo!«

Druga karakteristika Carmelinine duhovnosti bila je duboka pobožnost prema Križu i Isusu Patniku. Rado se povlačila u molitvu promatrajući Isusovu Muku. Katkad se znala i rasplakati i ponavljati:

⁴ Usp. R. COLES, *La vita spirituale dei bambini*, Rizzoli, Milano, 1992, str. 121, 157.

⁵ Usp. M. NAGY, *The child's theories concerning death*, u: »Journal of Genetic Psychology« 73(1948), 3-12.

⁶ R. COLES, *La vita spirituale dei bambini*, str. 125.

⁷ *Isto*, str. 239.

»Smiluj se grešnicima, Gospodine!« Pro-matranje Isusove Muke poticalo ju je na zabrinutost za obraćenje grešnika, pa je od rane mladosti, uz dopuštenje duhovnika i ispovjednika, poduzimala razna odricanja i činila pokore.⁸

Mladi sveti u puni entuzijazma za *visoke ideale*, što se pretvara u herojske kreposti. Ovo je također odraz psihičke strukture mladog čovjeka, koji mora osvojiti svoju slobodu i svoje ideale. Pisati život bilo kojeg mladog sveca jest pisati o njegovim borbama da se iskorijene mane i da se izgrade kreposti. Kreposti mogu postati toliko središnja tema njihove duhovnosti da osoba kao da nestaje, a ostaju herojska djela.

U duhovnom smislu ovo razdoblje ima za zadaću formiranje *osobne vjere*, koja se temelji na osobnom odnosu s Bogom, te potragu za vlastitim stilom svetosti.⁹ Ovo razdoblje pretpostavlja snažnu okrenutost prema samom sebi u smislu upoznavanja sebe, stoga je mlada osoba zabrinuta za sebe, za čistoću svoje duše, za svoje kreposti. Odatle prepoznatljive karakteristike duhovnosti mladih ljudi: snažan doživljaj susreta s Bogom (česta su obraćenja) i asketski zanos.

Jedno od pitanja u vezi sa svetošću mladih ljudi jest pitanje o minimalnoj dobi u kojoj se može govoriti o herojskim krepostima. Jedna studija je pokazala da se radi o prilično mladenačkoj dobi. Naime, za herojske kreposti se traže sljedeći elementi: puno korištenje razuma i sposobnost moralnog prosuđivanja, sposobnost da se shvati istina, kritičko rasuđivanje, sposobnost da se ustraje u poteškoćama. Čini se da psihologija potvrđuje postojanje svih tih uvjeta u dobi od oko 12 godina.¹⁰

Htio bih kod ove točke dodati jedno svoje osobno razmišljanje povezano uz temu mladih svetaca. Katkad se u životo-

pisima svetaca može čitati kako su već u ranom djetinjstvu pokazivali izvanredne znakove svetosti. Npr. sv. Terezija Avilska je s četiri godina htjela postati mučenica, sv. Elizabeta Ugarska je kao djevojčica odlazila u crkvu i postila, a o nekima čitamo da su kao djevojčice položile zavjet čistoće. Mnogi misle da se tu radi samo o pobožnim maštanjima ili o pretjerivanju pisca. No pitanje bismo mogli postaviti i na drugačiji način. Ako postoje posebno nadarena djeca na drugim područjima ljudske stvarnosti, npr. mladi glazbeni geniji poput Mozarta ili mladi matematički geniji koji s dvanaest godina završavaju sveučilišne studije, zašto ne bismo dopustili sličnu genijalnost i na području religije, tj. da postoje mladi religiozni geniji?

Posljednjih godina puno se piše o djevojčici koja bi mogla postati najmlađa osoba nemučnica, proglašena blaženom. Radi se o Antonietti Meo, koja je umrla 1937. godine. Imala je svega šest i po godina, ali je dostigla vrlo visok stupanj duhovne zrelosti. Evo samo jedne njezine izjave, koja svjedoči o toj zrelosti: »Dragi Raspeti Isuse, danas si umro na križu da nas otkupiš od grijeha. Priznajem koliko si propatio za mene. Dragi Isuse, obećavam da ću sve boli koje mi pošalješ prikazati tebi, a svaka moja patnja neka bude kao riječ ljubavi prema tebi.«¹¹

Naša je teza da će u svetosti, ili općenito u duhovnosti, mladih ljudi biti prepoznatljive osobne karakteristike njihove razvojne dobi. Da bismo dokazali ovu tezu,

⁸ A. GIANNINO, *Adolescente a Palermo. Itinerario di una santità. Cenni biografici della Serva di Dio M. Carmelina Leone*, Palermo, 1988.

⁹ Usp. V. B. GILLESPIE, *The experience of faith*, REP, Birmingham, Alabama, 1988, str. 127.

¹⁰ Usp. V. LELIEVRE, *Les jeunes peuvent-ils être canonisés?*, Téqui, Paris, 1984.

¹¹ D. DE CAROLIS, *Antonietta Meo. La sapienza dei piccoli del Vangelo*, Paoline, Milano, 2004.

molgi bismo citirati niz mladih, kanoniziranih svetaca nemučenika: sv. Alojzije Gonzaga, sv. Stanislav Kostka, sv. Gabrijel od Žalosne Gospe, sv. Dominik Savio, sv. Bernardica Soubirous i mnogi drugi.

U ovoj studiji, međutim, htjeli bismo promotriti vid svetosti koji je postao predmet istraživanja stručnjaka duhovne teologije, a zove se »mistika patnje«. ¹² Posebnost ovog vida svetosti jest u tome što imamo niz mladih ljudi koji su stigli do vrhunca svoga ljudskog i vjerničkog ostvarenja upravo putem mistike patnje.

MISTIKA PATNJE

Bolest i patnja oduvijek su najdublje tajne ljudskog života. Sam *Katekizam Katoličke crkve* ističe čovjekove dileme u bolesti i patnji:

Bolest i patnja vazda su se brojili među najteža pitanja koja stavljaju na kušnju ljudski život. U bolesti čovjek doživljuje svoju nemoć, svoju ograničenost i privremenost. U svakoj bolesti možemo nazreti smrt. Bolest može čovjeka dovesti do tjeskobe, do zatvaranja u sebe, kadšto čak do očaja i pobune protiv Boga. Ali može dovesti i do veće zrelosti, pomoći mu da u svom životu razluči ono što nije bitno te se okrene k onome što jest bitno. Bolest čovjeka vrlo često izazove da Boga traži i da mu se vrati. (KKC, 1500-1501)

U bolesti i patnji treba zauzeti stav. Može ih se nijekati, panično tragati za izlječenjem, ali na kraju ni jedan od takvih pokušaja ne vodi smirenju. Jedini pozitivan stav prema bolesti i patnji jest vidjeti u njima mogućnost da ih se sjedini s Isusovim patnjama i tako sudjeluje u djelu otkupljenja.

Kako god paradoksalno zvučalo, najpozitivniji stav prema zdravlju i bolesti na-

lazi se u mistici patnje, tj. u duhovnosti, koja se je spremna suočiti s bolešću i patnjom i prihvatiti ih. Logika mistike patnje je utome da se osoba ne osjeća žrtvom nikakve bolesti ili patnje, nego se od njih osjeća »zaštićenom« ljubavlju Božjom. Uzor takva stava je sveti Pavao, koji ovako formulira svoje uvjerenje: »Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač?... Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem« (Rim 8, 35.38). Uočimo da Pavao ne kaže kako će nas štiti naša ljubav prema Bogu, nego obrnuto, Kristova ljubav nas zaštićuje od svih nedaća ovoga svijeta i života.

Mistično se iskustvo ne improvizira, nego se mistična duhovnost ugrađuje u povijest duhovnog života osobe tako da bismo mogli govoriti o »pripravnoj mističnoj duhovnosti«. Ta duhovnost ima nekoliko prepoznatljivih etapa:

1. Svijest o tome da nas Bog voli bezuvjetno.
2. Indiferentnost (u smislu sv. Ignacija) kao spremnost da se iz Božje ruke prihvati sve.
3. Prihvaćanje bolesti (ne bez nutarnje borbe i oporbe).
4. Poistovjećivanje s Isusom patnikom.
5. Duhovna noć.
6. Predanje u ljubavi.

Analizirat ćemo ove etape na primjeru jedne mlade službenice Božje, Chiare Badano, koja je pripadala pokretu fokolara. Mogli smo uzeti druge primjere, ali mi se

¹² M. SZENTMÁRTONI, »Mística cristiana y salud«, u: »Revista de Espiritualidad«, N° 264-265 (2007), 479-508.

nekako činila značajnom njezina poruka upravo ove godine kad je umrla Chiara Lubich, utemeljiteljica fokolarskog pokreta.

CHIARA LUCE BADANO – MLADA MISTIČARKA PATNJJE

Chiara Badano rodila se 29. listopada 1971. u Sassellu, u talijanskoj pokrajini Savoni. 1980. godine Chiara upoznaje pokret fokolara koji će odigrati odlučujuću ulogu u njezinu duhovnom rastu.

Novo poglavlje u životu mlade Chiare počinje dijagnozom raka kostiju. Bolest postaje put njezine svetosti. Podvrgnuta je kirurškom zahvatu i ostala privezana uz krevet sa svim poniženjima koja takvo stanje nosi sa sobom. Ugrađuju joj spinalni kateter za davanje morfija. Nekoliko dana kasnije osjeća poboljšanje i moli da joj se morfij više ne daje, jer želi ostati svjesna u svojim patnjama. Podvrgnuta je kemoterapiji i zračenja. Doze su bile velike, terapija agresivna, a to je prouzročilo brojne kolateralne posljedice. Svi su bili pod dojmom njezine smirenosti i vedrine kojom se suočavala sa svojom bolešću. Jedna obiteljska prijateljica pripovijeda: »Već joj je stanje bilo prilično loše, ali se nikad nije tužila.«

U dogovoru s liječnicima i roditeljima prekida kemoterapiju i vraća se kući. Tada piše Chiari Lubich kako je odlučila prekinuti kemoterapiju: »Prekinula sam kemoterapiju jer nije davala nikakve rezultate. Medicina je odložila svoje oružje. Samo Bog može pomoći. Vratile su mi se boli u kičmi, tako da se jedva pokrećem.« Moli Chiaru Lubich da joj dade novo ime, kako je to običaj u fokolarskom pokretu, a utemeljiteljica joj daje ime »Luce-Svjetlo«.

Chiara se približava smrti svjesno, ne gubeći smirenost. Početkom listopada 1990. moli majku da joj pripremi vjenčanu haljinu u koju želi biti obučena nakon smrti.

Željela je da haljina bude bijela, jednostavna, dugačka. Majci je rekla i kako da je obuče i počeslja. Željela je bijelu haljinu jer je smrt smatrala sjedinjenjem s Isusom, svojim Zaručnikom, pa je htjela stići na susret obučena kao zaručnica. Zadnje su joj riječi bile: »Mama, zbogom. Budi radosna jer sam ja radosna.« Umrla je 7. listopada 1990.¹³

ETAPE MISTIČNE DUHOVNOSTI

Pratit ćemo etape mistične duhovnosti kod ove mlade djevojke. Kao što smo već naznačili, ovaj put do punine ljubavi vodi kroz šest postaja, šest stupnjeva.

1. *Svijest o tome da nas Bog voli bezuvjetno*

Sadržaj mističnog iskustva je intuitivna percepcija teološke istine da unatoč svemu Bog voli čovjeka. To je zapravo iskustvo spasenja; utjelovljenje nosi poruku kako je Bog toliko volio ovaj svijet da je dao svoga jedinorođenog Sina da nitko ne propadne. Kad ova istina postane iskustvo, u duhovnom životu započinje nova etapa: čežnja za ljubavlju ili, još točnije, čežnja za Ljubljenim. Mistična duhovnost preobražava gledanje na stvarnost: osoba otkriva da je život čudesna ljubavna priča koju pripovijeda Bog. Mistična duša rado ponavlja sa sv. Pavlom: »Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist. A što sada živim u tijelu, u vjeri živim u Sina Božjega koji me ljubio i predao samoga sebe za mene« (Gal 2,20). Plod ovog iskustva je da osoba sve vidi kao dar: život, ljude, prirodu, zdravlje, prijateljstvo. Sve, pa čak i bolest!

¹³ Ima mnogo životopisa Chiare Badano. Evo nekih naslova: M. MAGRINI, *Chiara Luce. Una grande avventura: stare a gioco con Dio*, Elledici, Leumann (To), 2000; M. ZANZUCCHI, *«Io ho tutto». I 18 anni di Chiara Luce*, Città Nuova, Roma 2000.

Chiara Badano (Luce = Svjetlo, ime koje joj je pridala Chiara Lubich) živjela je uzoritu mističnu duhovnost, utemeljenu na iskustvu bezuvjetne Božje ljubavi. »Bog me voli neizmjerljivo« – njezine su riječi. Nikakve nedaće neće moći poljuljati ovu njezinu sigurnost. Imat će razočaranja, gorčine, žestokih boli, razbijenih mladenačkih snova, beskrajnih i bolnih terapija, ali njezina se sigurnost neće poljuljati. Kad joj je najteže, uporno ponavlja: »Bog me ipak voli.«

2. *Indiferentnost (u smislu sv. Ignacija) kao spremnost da se iz Božje ruke sve prihvati*

Bit mistične duhovnosti jest traženje volje Božje u svakoj stvari i u svakoj situaciji. U tom kontekstu i bolest postaje jedna mogućnost. Drugi korak u mističnoj duhovnosti jest trenutak kad se osoba na neki način predaje Božjoj volji, makar i ne shvaćala njegove namjere, makar se narav bunila.

Chiara je za vrijeme svoje bolesti često ponavljala: »Ako to Ti hoćeš, Isuse, hoću i ja.« Majci je govorila: »Mene zanima samo Božja volja. Činiti dobro ono što moramo činiti u svakom trenutku: prihvatiti Božju igru« (»stare al gioco di Dio«). Na poticaj da ide u Lurd da moli za čudo ozdravljenja, odlučno odgovara: »Ne! Ako Gospa hoće da učini čudo, to može učiniti i ovdje. Zato ne trebam ići u Lurd.« U to vrijeme piše Chiari Lubich: »Ovdje svi hoće čudo. Nećeš vjerovati koliko ga želim i ja, ali osjećam da ono ne ulazi u Božji plan.« Još je govorila: »Ne tražim više od Isusa da me odvede u raj, jer bi to moglo značiti kao da ne želim više trpjeti. On će već znati kada moram otputovati.«

3. *Prihvatanje bolesti kao veoma vrijedan put vlastite svetosti*

Treća etapa u mističnoj duhovnosti jest prihvaćanje bolesti i patnje u smislu Isu-

sovih riječi: »Oče! Ako hoćeš, otkloni ovaj kalež od mene! Ali neka ne bude moja, nego tvoja volja!« (Lk 22,42)

Promatrajući patnje Chiare Badano, jedan prijatelj je to ovako opisao: »Chiara nije podnosila, nego nosila bol.« To je vrlo važna distinkcija, jer naznačuje kvalitativan pomak u nošenju križa. Isus nije rekao da je uvjet njegova nasljedovanja »podnošenje križa«, nego »nošenje križa«. Chiara se nije nikad proglasila žrtvom, nikad nije rekla da ne može više. Njeno izmučeno tijelo nije bilo nikakva zapreka da ljubi Boga. Dapače, ono postaje prilika koju joj je Bog dao.

4. *Poistovječivanje (identifikacija) s Isusom patnikom*

U ovom stadiju mistične duhovnosti bolest postaje veoma vrijedan put svetosti. Bolest nema više nikakvu snagu nad osobom, koja svoju bolest i patnju vidi kao sudjelovanje u Isusovim patnjama, ono za što sveti Pavao kaže: »Dopunjujem ono što nedostaje Kristovim patnjama.«

Chiara Badano u svojim patnjama vidi sredstvo duhovnog rasta. Ljubav prema Križu nadahnjuje je da se odrekne morfija kako bi mogla patiti prisebna, svjesna. Ovako govori: »Ja mogu prikazati Isusu samo bol.« Prikazuje svoj život i patnje za mladež, za biskupiju, za one koji su daleko, za fokolarski pokret, za misije. Ostaje uvijek vedra i jaka, uvjeren da nas bol prihvaćena s ljubavlju čini slobodnima.

U knjizi *Imam sve* o Chiarinu životu i patnjama i njezinoj ljubavi prema Križu može se pročitati i ovo: »Popucale su joj vene pod pritiskom transfuzija. Profesor je poslao najbolju bolničarku, ali i ona je dugo tražila čitavu venu, dok na kraju nije otkrila jednu na kažiprstu. Rekla je Chiari: »Morat ćeš surađivati. Ostani potpuno nepokretna, jer ako pomakneš prst, igla

će ispasti i ne možemo nastaviti terapiju.« Iglja je izgledala poput malena leptira i Chiara je tri dana ostala nepomična. Jedne je večeri rekla: »Za mene je to mala kušnja. Premda me boli i dođe mi da nehotično pomaknem prst, kako bih pobijedila tu napast, kažem sebi da je taj mali leptir jedan od trnova s Isusove glave.« A za vrijeme terapije, dok je aparat snažno udarao, govorila bi: »Svaki udarac me podsjeća na udarac čekića kojim su zabijali čavle u Isusove ruke. Svaki udarac popratim riječima: 'Za tebe, Isuse'.«

5. *Duhovna noć*

Budući da je patnja tajna, osoba koja je svjesno prihvaća, proživljava trenutke krize, duhovnu noć. Teološki sadržaj te noći je intuitivna percepcija teološke istine da kao posljedica iskonskog grijeha čovjek nije ono što bi trebao biti, jer je prekinuo vezu s Bogom i nije u stanju da je nanovo uspostavi. Spasenje mora doći izvana, od Boga. Čovjek se pita gdje će naći svoje spasenje. Pozitivan ishod toga traganja jest poniznost, koja s jedne strane promatra vlastitu bijedu, a s druge Božju dobrotu.

Chiara je također morala proći duhovnu noć, i to u obliku kušnje. Povrh fizičkih boli, posljednjih dana nadošle su kušnje đavla. Pozivala je u pomoć majku koja ju je nalazila kako drhti. Chiara joj je govorila da je đavoli pokušavaju povući dolje i molila je majku da ostane uz nju. Ona ju je tješila: »Ti imaš Isusa, koji je jači od đavla, ne moraš se ničega bojati.« Na te se riječi smirivala.

6. *Predanje u ljubavi*

Posljednja etapa mističnog uspona jest poistovjećivanje s jednim posebnim Isusovim licem. Osoba zna da svoje patnje može pridružiti Isusovim patnjama i na taj način sudjelovati u otkupljenju svijeta.

To uvjerenje ispunjava je povjerenjem i nadom da njezine patnje nisu bez smisla. Taj otkupiteljski pristup patnji može imati razne oblike: prikazanje, sjedinjenje, sudjelovanje, altruizam, žrtvu, pokoru, zadovoljštinu.

Chiara je odbila uzimati morfij, jer on »oduzima lucidnost«, kako je sama rekla, »a ja mogu prikazati Isusu samo svoju bol«. S velikom pomnjom je spremala svoje zaručke s Isusom, pripremlivši sama dugačku bijelu haljinu s ružičastim pojasom, pjesme, cvijeće i molitve. Rekla je majci: »Budi sretna, jer ja sam sretna.« Tisuće mladih ljudi su je otpratili na groblje 7. listopada 1990, na dan njezina rođenja za nebo.

Druga njena osobina za vrijeme teške bolesti bila je njena otvorenost prema drugima. Nije se zatvorila u svoju bol ili samosažalijevanje, nego je radosno dočekivala sve one koji su je posjećivali. I vrijeme bolesti je bilo za nju prigoda da učini nešto za druge. U tome je stvarno bila uzorna, junačna.

Chiara je živjela ne samo duhovnost fokolara nego i općekršćansku duhovnost. Evo kako je to opisao svećenik koji ju je pohodio više puta: »U kršćanskom shvaćanju, Chiara pokazuje ono što je bitno – ljubav Božju i njegov plan spasenja, središnju ulogu Isusa Krista, poslušnost Božjoj volji koja postaje životni put.«

ZAKLJUČAK

Polazna točka mistične duhovnosti jest čvrsto uvjerenje u bezuvjetnu Božju ljubav, tj. u to da nas Bog voli. Sve ostalo što osoba čini jest odgovor na tu ljubav. Takav pristup može nam protumačiti mnoge pojave iz života mistika, koje na prvi pogled mogu izgledati proturječne, npr. kako mogu radosno prihvatiti bolest. Primjer za to je upravo Chiara Badano, koja ovako govorila o paralizi koja joj je zahvatila noge: »Kad

bi me sada netko upitao želim li hodati, rekla bih ne, jer ovako sam bliža Isusu.«

U pozadini ovakvog razmišljanja stoji uvjerenje da patnja ima smisla. Chiara kaže: »Svaki trenutak je dragocjen, stoga ih ne smijemo gubiti. Jer ako se patnja prikaže Isusu, dobiva novi smisao.« Kad bismo ukratko trebali sažeti osnovni stav mistika patnje, mogli bismo to ovako formulirati: »Mistik ne podnosi, nego nosi patnju.« Razlika je u tome da je prvo pasivan stav, a drugo aktivan.

Mi smo u ovoj studiji krenuli od hipoteze da svetost odražava osnovne psiho-

loške značajke osobe. To vrijedi i za mlade ljude. Mogli bismo reći da je njihova svetost »mladenačka svetost«, koju obično karakterizira neka prepoznatljiva herojska krepost. Jedna od značajki mladosti jest sposobnost da se stupi u osobni odnos s Bogom i s Isusom. To smo promotрили na primjeru mlade Chiare Badano, koju s pravom možemo smatrati »mističarkom patnje«. Pozitivna poruka naših razmišljanja jest uvjerenje da su svi, unutar vlastitih mogućnosti i ljudskih granica, pozvani na svetost.